

шукачів притулку, осіб з обмеженими можливостями, осіб нетрадиційної сексуальної орієнтації, осіб похилого віку та дітей; здійснення постійного моніторингу ситуації щодо потреб зазначених категорій населення, розробка відповідних програм або планів заходів щодо надання їм допомоги, оцінювати їх ефективність, а також ініціювання загальнодержавного процесу соціальної адаптації окремих категорій населення. Крім цього, у вищезазначеному документі передбачено, що МВС забезпечуватиме регулярне навчання персоналу з питань роботи з уразливими категоріями населення.

Виходячи із вищезазначеного та враховуючи важливу роль працівників Національної поліції у забезпеченні прав інвалідів, вважаємо за необхідне внесення змін до ст. 41 «Поліцейське піклування» Закону України «Про Національну поліцію», а саме, доповнити ч. 1 цієї статті п. 5 категорією осіб з обмеженими можливостями, щодо яких має здійснюватися таке піклування. Саме такий підхід, на нашу думку, сприятиме розвитку і утвердженню Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, що базується на конституційному принципі рівності (ст. 24 Основного Закону України) реально опікується інтересами всіх категорій населення, поступово утворюючи себе не тільки як правоохоронний орган, але й орган з розвиненою сервісною функцією.

Бібліографічні посилання:

1. Про реабілітацію інвалідів в Україні: Закон України від 6 жовтня 2005 р. № 2961-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 2-3. - Ст.36.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2015. - № 40-41. - Ст.379.
3. Про міліцію : Закон Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР ВВР.- 1991.- N 4. - Ст. 20

Гудь Т.І.,
доцент кафедри конституційного
і міжнародного права,
кандидат юридичних наук, доцент
Релько Д.В., курсант

*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ОСНОВА МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Як відомо, публічна влада виступає у двох формах: державна влада та муніципальна влада, а тому, виходячи із принципу розподілу влади, для будь-якої демократичної держави необхідним є розмежування компетенцій цих ор-

ганів. Визначення оптимального рівня концентрації владних повноважень в системі публічної влади є надзвичайно важливим, оскільки в подальшому «надлишкові» повноваження можуть бути передані максимальною наближенням до населення суб'єктам, тобто означати їх децентралізацію.

Місцеве самоврядування є проявом децентралізації державної влади, яка пов'язана з необхідністю більш ефективного управління на місцевому рівні, що безпосередньо впливає з особливостей територіальної організації публічної влади.

Влада місцевого самоврядування характеризується низкою особливостей: її джерелом є народ, а первинним суб'єктом – територіальна громада; вона поширюється лише на територію адміністративно-територіальних одиниць; її органи діють виключно від імені територіальної громади; матеріально-фінансову основу її органів складають комунальна власність і місцевий бюджет; для неї характерний більш тісний зв'язок з населенням та ін.

На даний час в Україні існує досить консервативна модель місцевого самоврядування, за якої місцеве самоврядування здійснюється лише на рівні територіальних громад, а на рівні регіонів – областей і районів воно має фактично символічний характер. Однак повноцінна система місцевого самоврядування повинна діяти на усіх рівнях організації суспільства.

Повчальним у цьому контексті є досвід європейських країн, оскільки практично кожна з них пройшла через процес децентралізації державної влади з метою ефективного здійснення політики регіонального розвитку.

В.Р. Барський акцентує увагу на тому, що за правовим статусом регіони країн – членів Європейського Союзу можна умовно поділити на три види: до першого належать регіони, які наділені власною компетенцією (регіони є суб'єктами федерацій і мають власні парламентські установи та уряди, мають автономні законодавчі, адміністративні і податкові повноваження, які зафіксовані у федеральних конституціях), до другого – регіони, які не володіють власною компетенцією (регіональні органи влади виступають, насамперед, як представники центральної влади), до третього – регіони зі змішано-перехідним статусом (залишаючись формально унітарними, в останні роки використовують у державному будівництві окремі елементи федералізму, що передбачає наявність елементів власної компетенції, у т.ч. й законодавчої) [1, с. 198-199]. Правовий статус регіону прямою мірою впливає на рівень реалізації прав людини. Адже наявність у регіонів значної автономії дозволяє забезпечити реальну участь громадян у процесі управління місцевими справами через їх залучення до планування, визначення пріоритетів розвитку громади, що сприятиме задоволенню їхніх потреб, повноцінній реалізації їхніх прав та свобод. На рівні місцевої влади визначається реальне здійснення багатьох економічних, соціальних і культурних прав людини через прийняття відповідних програм розвитку. За рішеннями регіональних і муніципальних владних інстанцій в багатьох західноєвропейських країнах створені і діють власні поліцейські формування – муніципальна поліція – на яку покладають

ся завдання щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод, законних інтересів громадян.

Органи місцевого самоврядування забезпечують самостійне вирішення населенням питань місцевого значення, реалізацію життєво важливих прав та інтересів громадян, їх соціальний захист.

Г. Гожеляк виокремлює три основні моделі публічної регіональної влади: 1) автономний регіон – органи влади наділені виконавчими та законодавчими повноваженнями, на які також покладається частина повноважень центральних органів влади; 2) самоврядний регіон, якому передається частина повноважень центральних органів; одночасно на тому ж самому рівні формується політичне керівництво, яке проводить самостійну політику управління регіоном у межах чинного законодавства; 3) адміністративний регіон – реалізує політику центрального уряду, при цьому не виключене самоврядне представництво у тій чи іншій формі, яке має виключно консультативні повноваження [2, с. 15].

Автономний регіон, як одна із моделей здійснення публічної влади місцевим самоврядуванням, виступає найвищою формою децентралізації в унітарних державах, та базовою одиницею держав з моделлю автономії в федеративних країнах. Як приклад існування автономних регіонів можна розглянути такі країни, як Німеччина, Іспанія, Бельгія та інші.

Використання моделі «самоврядний регіон», на відміну від автономного регіону, більш поширений у практиці унітарних держав та характеризується існуванням широкого кола повноважень, зосереджених у регіонах, однак регіони мають уніфікований характер (Польща, Франція, Італія).

Третьою моделлю регіонального здійснення публічної влади виступає *адміністративний регіон*, тобто соціально-економічний територіальний простір субнаціонального рівня, який відповідає адміністративно-територіальному поділу країни, має органи державного управління та місцевого самоврядування, характеризується єдністю історичних, економічних, соціальних, природних та інших особливостей, етнічних та культурних традицій. Йому притаманні комплексність і відносна самостійність у соціально-економічному конгломераті держави, певна спеціалізація та внутрішня неоднорідність, а дія одного кола нормативно-правової бази дають спроможність і здатність до саморозвитку [3]. Вказана модель є характерною для країн з низьким рівнем децентралізації публічної влади та втілює усі ознаки, притаманні для унітарних країн.

Проаналізувавши об'єднання регіонального рівня з різними національними системами у європейських державах, ми дійшли висновку, що в унітарних державах наявний тільки місцевий рівень під-національної ієрархії. Регіональні рівні можуть існувати з управлінських мотивів, але є залежними від центральної ієрархії. Децентралізовані унітарні держави – Франція, Нідерланди, Швеція. Регіоналізовані унітарні держави – Великобританія, Італія, Іспанія – характеризуються існуванням обраних регіональних урядів з консти-

туційним статусом, законодавчими повноваженнями й високим ступенем автономії. У федеративних державах – ФРН, Австрії, Бельгії існує поділ влади, гарантований конституцією. На сьогодні місцева та регіональна автономія стали принципами європейського конституційного права. Для місцевої автономії є характерним значний ступінь самостійності територіальних самоврядних громад щодо адміністрування наданих їм сфер діяльності за мінімального втручання держави.

Таким чином, питання забезпечення прав і свобод людини мають і «місцевий аспект» – у тому плані, що вирішуються на конкретній території й відповідними місцевими органами публічної влади (у тому числі й органами місцевого самоврядування). При цьому процес децентралізації ще більше підвищує роль органів місцевого самоврядування у дотриманні прав людини. Децентралізація розглядається як процес передачі публічної влади від центра в регіони. Децентралізація – це ефективний метод управління, який є важливим для місцевої демократії та розвитку. Серед важливих причин, що зумовлюють передачу більшого обсягу повноважень та відповідальності органам місцевого самоврядування є краща ефективність та підзвітність органів місцевого самоврядування; ефективніший місцевий розвиток; впровадження демократії та захист прав громадян.

Бібліографічні посилання:

1. Барський В.Р. Організаційно-правові засоби регіоналізації в країнах- членах ЄС // *Актуальні проблеми держави і права*. 1994. Вип. 26. С.196-202.
2. Гожеляк Г., Яловецки Б. Реформа административно-территориального деления страны // *Вторая волна польских реформ* / пер. с польск. Л. Клубинска. Варшава: Офісуна Naukowa, 2000. С. 11-29.
3. Жулавський А. Ю. Проблеми екологізації системи управління административно-територіального рівня / А.Ю. Жулавський О. О. Павленко, Ю. Т. Алібекова. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 4. С. 34-39.

Денисенко Є.М., курсант

Науковий керівник –
к.ю.н., доц. Перепьолкія С.М.,
доцент кафедри теорії
та історії держави і права

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Питання захисту цивільного населення під час збройних конфліктів тривалий час обговорюється представниками різних держав та міжнародних організацій. Проте дієвого механізму забезпечення реального захисту циві-